

TIS KRIMMENEEL (15)

Werd Hubert Adriaanszoon Coenen onthoofd?

Peter van den Elsen

In de Beknopte Geschiedenis van Gemert van Martien van der Wijst lezen we over deze Hubert Coenen: 'In historische romans wordt wel eens gesproken over de torture (=pijnbank), die gebruikt werd, om een misdadiger tot bekentenis te brengen. Dat we dit martelwerktuig ook in Gemert hebben gekend, blijkt uit enige aantekeningen in de dingrol, het notulenboek van de rechtszittingen. In 1718 zat een zekere Hubert Coenen op het kasteel gevangen. Hij werd beschuldigd van mishandeling. Zoals gebruikelijk werden hem een paar vragen gesteld. Of hij op de plaats van de misdaad was geweest, of hij een wapen bij zich had en of er andere personen bij hem waren en wie dat waren geweest.' Van der Wijst schrijft verder: 'Toen hij buiten boeien en banden was gesteld, antwoordde hij op het eerste artikel, nog zonder dat hij op de torture geweest was, dat dit waar was. Zo ook op het tweede en derde artikel. Bij het vierde artikel wilde hij niet antwoorden, maar toen nog maar even een begin was gemaakt met de torture, bekende hij.'¹

In de dingrol staan nog een aantal vermeldenswaardige gegevens. Op 25 mei 1718 werd aan Hubert Coenen voor het eerst het hem ten gelaste gelegde voorgelezen. Wat hij nu precies had misdaan is niet duidelijk omdat de gegevens slechts fragmentarisch bewaard zijn gebleven.² In totaal werden vierendertig artikelen voorgelezen. Hubert bekende dat de artikelen waar waren. Bij de artikelen 30 tot en met 33 merkte hij op dat hij met een

zekere Craeyvelt wel uit huis was geweest en dat hij de drossaard en advocaat Molemaekers was gevolgd, maar dat hij 'geen quaet uit sin gehadt te hebben, oock bij het aenranden van den heere Schenaerts niet.'

In één van de zittingen werd door de vader van Hubert Coenen, Adriaan genaamd, gevraagd waarom aan zijn zoon een advocaat was geweigerd. Uit het vervolg van het proces kon worden opgemaakt dat hij die alsnog kreeg toegewezen.

Omdat de rechtbank het niet wenselijk achtte dat ze een bekentenis hadden afgedwongen, werd Hubert Coenen uiteindelijk nog eens buiten boeien en banden gebracht onder 'den blouwen hemel' waar hem het ten laste gelegde nogmaals werd voorgelezen. Hubert bleef bij zijn eerder gedane bekentenis, waarna het vonnis kon plaatsvinden.

De terechtstelling van Hubert Coenen

Ofschoon er geen directe bewijzen zijn dat Hubert Coenen is onthoofd, kan uit het geheel worden opgemaakt dat Hubert door onthoofding aan zijn eind kwam. Op het Gemertse marktveld werd namelijk een groots schavot gebouwd waarop de terechtstelling plaatsvond. Aangezien er nergens sprake is van het bouwen van een galg en de beschrijving in de borgemeestersrekening veel overeenkomsten vertoont met de beschrijving die handelt over het maken van het schavot voor de onthoofding van Jan-de-Wilm van Gerwen, zal het vonnis bij Hubert Coenen onthoofding met het zwaard geluiden hebben.³ Immers, wanneer Hubert Coenen tot een lijfstraf veroordeeld zou zijn geweest, dan had men niet zo'n kostbaar schavot laten bouwen.

Behalve dat er een schavot werd gebouwd, was er daarenboven een scherprechter (= beul) ingehuurd en werd de terechtstelling bijgewoond door capucijnen, zoals wij uit de borgemeestersrekeningen kunnen opmaken.⁴ Hieruit blijkt dat de volgende rekeningen werden betaald:

* Ansem Dirckx van Gemert, Geraert Aerts, Lendert Aert Ter Eycken, Nicolaas van de Goor, Lambert Peeter Ooms, Tonis Daendels en Hendrick Goorts kregen ieder zeven stuivers en acht duiten omdat ze mee hadden geholpen bij het opbouwen van het schavot.

* Willem Jan Wynckels kreeg voor werkzaamheden aan het schavot 10 stuivers.

* Lendert Aert Ter Eycken en Tonis Daendels kregen ieder zes stuivers

voor het afbreken van het schavot.

* Walraven van den Elsen kreeg één gulden omdat hij advies had ingewonnen ten tijde dat Hubert Coenen gevangen zat.

* Voor het aanvoeren en wegbrengen van het materiaal van het schavot werd in totaal één gulden en twee stuivers betaald.

* Aart Paulus kreeg één gulden en zestien stuivers voor het wegbrengen van de capucijnen.

* de gemeentesecretaris kreeg zeven stuivers voor het maken van aantekeningen.

* Gerit Heybloemers kreeg voor het bewaken van Coenen elf gulden.

* Theodorus Plaum, een herbergier-logementhouder, kreeg voor de 'vertoringe' van monsieur Claessen, de scherprechter, 54 gulden en 10 stuivers.

* Tot slot werd er nog twaalf gulden uitgegeven voor een nieuw kleed voor Otto. Wie deze Otto is, is me niet bekend.

Wie werd er door Hubert Coenen vermoord?

Uit het voorgaande kan worden opgemaakt dat er op het Gemertse markt-veld een schavot werd gebouwd, dat na de executie werd afgebroken.

In de rechtzaak en de daarop volgende executie stuitte ik op een aantal vragen waarop ik het antwoord schuldig moest blijven. Wie was Hubert Coenen, waar kwam hij vandaan en waarom verbleef hij in Gemert? Wat is de reden van zijn veroordeling. Alles wijst in de richting van een moord met een mes, maar is dit daadwerkelijk zo, en zo ja, wie heeft hij dan vermoord? Misschien dat een van de lezers van Gemerts Heem daar antwoord op kan geven.

NOTEN:

1. Martien van der Wijst, e.a. Beknopte Geschiedenis van Gemert, BGG nr. 4-5; Gemert 1980. blz. 32.
2. RANB, Gemert R 45 d.d. 25-05-1718; 11-06-1718; 18-06-1718; 27-06-1718.
3. Peter van den Elsen, Tis Krimmeneel (9), Hoe Jan-de-Wilm van Gerwen zijn hoofd verloor. In: Gemerts Heem 1985 blz. 27-31.
4. GA Gemert, inv. nr. 518, borgemeesters rekening 1718 folio 1 t/m 16.